

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 20/1997 vp

Hallituksen esitys laiksi sosiaalihuoltolain 27 b §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 14 päivänä lokakuuta 1997 lähettänyt sosiaali- ja terveystoimiin valmistele-
vasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi
sosiaalihuoltolain 27 b §:n muuttamisesta.

Eduskunta-aloitteet

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä

— toivomusaloitteen 276/1995 vp (Kari Raja-
mäki /sd) omaishoidon tukea koskevan järjestel-
män kehittämisestä, joka on lähetetty valiokun-
taan 30 päivänä toukokuuta 1995,

— toivomusaloitteen 280/1995 vp (Sakari
Smeds /skl) omaishoitajan vapaa-aika- ja loma-
oikeuksien saamisesta lakisääteiseksi, joka on lä-
hetetty valiokuntaan 30 päivänä toukokuuta
1995,

— toivomusaloitteen 268/1997 vp (Arja Ojala
/sd ym.) omaishoitajien vapaapäiväjärjestelystä,

joka on lähetetty valiokuntaan 13 päivänä maa-
liskuuta 1997 sekä

— toivomusaloitteen 274/1997 vp (Päivi Räsä-
nen /skl ym.) omaishoitajien vapaapäiväjärjeste-
lyjen parantamisesta, joka on lähetetty valiokun-
taan 13 päivänä maaliskuuta 1997.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- nuorempi hallitussihteeri Riitta Kuusisto, so-
siaali- ja terveystoimi
- tutkimuspäällikkö Marja Vaarama, Sosiaali-
ja terveydenhuollon tutkimus- ja kehittämis-
keskus
- sosiaali- ja terveystoimen päällikkö Tuula Tas-
kula, Suomen Kuntaliitto
- projektivastaava Merja Purhonen, Omaishoi-
tajat ja Läheiset ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lisättäväksi
sosiaalihuoltolakiin säännös omaishoitajan oi-
keudesta vapaaseen. Kunnalla olisi velvollisuus
järjestää omaishoitajalle mahdollisuus pitää va-
paata vähintään yksi vuorokausi sellaista kuu-
kautta kohti, jonka aikana hän on yhtäjaksoises-
ti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ym-
päri vuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. La-
kisääteisen vapaan pitäminen ei vähentäisi hoita-
jalle maksettavan palkkion määrää. Ehdotuksen
mukaan kunnan on huolehdittava hoidettavan

henkilön hoidon tarkoituksenmukaisesta järjes-
tämisestä omaishoitajan vapaan ajaksi.

Esitys liittyy valtion vuoden 1998 talousarvio-
esitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen
yhteydessä. Laki on tarkoitettu tulemaan voi-
maan vuoden 1998 alusta.

Toivomusaloitteet

Toivomusaloitteessa 276/1995 vp ehdotetaan
eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hal-
litus ryhtyisi toimenpiteisiin omaishoidon käy-

tännön toteutuksessa esiintyneiden epäkohtien korjaamiseksi ja omaishoidon laitoshoidoa korvaavan merkityksen vahvistamiseksi.

Toivomusaloitteessa 280/1995 vp ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin omaishoitajan vapaa-aika- ja lomaoikeuksien saamiseksi lakisääteiseksi.

Toivomusaloitteessa 268/1997 vp ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin omaishoidon tukea koskevien lainsäädännöllisten puutteiden korjaamiseksi.

Toivomusaloitteessa 274/1997 vp ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi pikaisiin toimenpiteisiin omaishoitajien vapaapäiväjärjestelyjen parantamiseksi.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä sellaisenaan.

Valiokunta pitää erityisen myönteisenä sitä, että omaishoitajille turvataan myös lain tasolla oikeus vapaaseen. Tämä tukee asetukseen omaishoidon tuesta sisältyvää suositusta vapaan järjestämisestä. Esitetyllä lailla taataan kaikille sitovaa, ja usein henkisesti ja fyysisesti raskasta, hoitotyötä tekeville omaishoitajille oikeus pitää vapaata tietty vähimmäismäärä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan omaishoidon tuki on laajasti käytössä Suomen kunnissa. Hoidettavat ovat pääosin vanhuksia, vammaisia lapsia tai kehitysvammaisia. Omaishoitajat ovat pääsääntöisesti lähisukulaisia ja naisia. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että omaishoitajasopimus koskee vain harvoin mielenterveyspotilaita.

Valiokunta edellyttää, että myös jatkossa seurataan omaishoitajien asemaa sekä omaishoidon tuesta hoitajan ja kunnan

välillä tehtäviä sopimuksia ja tehtyjen sopimusten toteutumista. Erityisesti tämä koskee vapaan järjestämisen periaatteita.

Esityksen mukaan lakisääteisen vapaan pitäminen ei vähennä omaishoitajan palkkion määrää. Tässä yhteydessä valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että omaishoitajalle maksettavien palkkioiden suuruus vaihtelee eri kunnissa. Omaishoidon tuen kautta saavutetaan kuitenkin merkittäviä säästöjä yhteiskunnalle verrattuna laitoshoidon. Valiokunta katsoo, että omaishoitajille maksettavien rahapalkkioiden kehitystä on myös syytä seurata ja huomioida samalla verotuksen vaikutukset.

Käsitlemiensä toivomusaloitteiden suhteen valiokunta on asettunut kielteiselle kannalle.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveystoimin valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että toivomusaloitteet 276 ja 280/1995 vp sekä 268 ja 274/1997 vp hylätään.

Helsingissä 28 päivänä lokakuuta 1997

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Virpa Puisto /sd
vpj. Maija Perho /kok (osittain)
jäs. Paula Kokkonen /kok
Mikko Kuoppa /va-r
Eero Lämsä /kesk
Pirkko Peltomo /sd
Margareta Pietikäinen /r

Maija Rask /sd
Juha Rehula /kesk
Marja-Leena Viljamaa /sd
vjäs. Mikko Immonen /vas
Marjaana Koskinen /sd
Arja Ojala /sd.

